

tuneesti laadittu. Se lieneekin onnistunein tähän saakka ilmestyneistä samansuuntaisista oppikirjoista. Runsa kuvituskin puolestaan antaa tarkkaavalle lukijalle monta hyvää opetusta tutustuessa puutarhahoidon monipuolisiin tehtäviin. Kirjan hintakaan ei tehne haittoja sen levenemiselle. Saakoonpa siis uusi tulokas itselleen monta innokasta lukijaa, ja löytäköön se myöskin tiensä koulujen oppilaskirjastoihin.

Neiti Tavastähden laatima kasvi-
tarhaopas on edelliseen verrattuna paljon suppeampi. Se sisältää vain 19 sivua tekstiä, johon tulee lisäksi kokolailla runsas kuvitus. Kuten otsakekirjotuksestakin huomaa, ei se tahdokaan monine asioineen esiintyä tietojensa puolesta täydellisenä ammattikirjana. Sen tarkoitus on vain lyhyissä puitteissa antaa vasta-alkajalle muutamia yksinkertaisia neuvoja kasvitarihoidon perusteissa. Voidakseen esittää nämä asiat niin selvästi kuin suinkin on kirjanen jaettu kahteen pääosaan, joista edellinen selvittelee kasvitarihoidossa esiintyviä yleisiä tehtäviä, kuten maan muokkausta, kylvämistä, istuttamista j. n. e., ja jälkimäinen opastaa vasta-alkajaa yksityiskohtaisemmin siinä esiintyvien keittiökasvien hoitoon. Lopussa on lisäksi lyhyt esitys muutamista yleisemmin käytetyistä yksivuotisista avomaalle kylvettävistä kukkasista.

Kirjasessa esiintyy kaikkiaan 16 eri keittiökasvia. Kuten edellisessä kirjasessa, on tässäkin mainittu muutamia viljelykseen sopivia lajeja. Ja siinä on mielestäni osuttukin oikeaan; sillä usein tietämättömyydessä tehdään tässä kohden suuria vahinkoja ostamalla siemenlajeja, jotka eivät ole

yleisempää tunnustusta meidän puutarhaviljelyksessämme saavuttaneet. Mittasuhteissa, joita on käytetty kasvien harvennuksessa, saattaa ehkä monikin olla eri mieltä kirjasen laatijan kanssa. Se riippuu kuitenkin siitä, mitä näkökohtia kukin tällöin pitää silmällä. Epäilemättä on mielestäni aina parempi, että kasveille annetaan tilaa runsaammin. Silloin ne saadaan kehittymään ainakin kyllin suuriksi, ja antavat niinmuodoin joka tapauksessa tyydyttävämmän sadon.

Kasvitarhaoppaan loppuun on liitetty yksinkertainen koululaisen puutarhasuunnitelma, jossa esitetään viljeltäväksi 13 eri keittiökasvia sekä kukkasia. Tästä ehdotuksesta voitaneen kuitenkin tinkiä joka tapauksessa paljon pois. Ehkäpä se sellaisenaan hyvinkin soveltuu kaupunkilaisoloissa, mutta maalla on monien siinä esiintyvien keittiökasvien käytäntö aivan vieras. Tärkeimmät niistä ovat: lanttu, porkkana, punajuuri, nauris, keräkaali ja sipuli sekä mahdollisesti myöskin herneet, lukuunottamatta kukkasia, joita aina on edes hiukkasen silmänruuaksi kylvettävä. Puutarhasuunnitelman suuruussuhteetkin voisivat mielestäni olla pienemmät ja muoto enempi suorakaidetta muistuttava, kuin mitä tekijä on esittänyt. Esim. 4×6 tai ehkäpä vain 3×5 j. n. e.

Pienistä muistutuksista huolimatta täyttäneen tämänkin kirjanen kaikella kunnialla sen puutteen, jota tarkotusta varten se on laadittu.

Toivottavasti Koululaisen kasvi-
tarhaopas voittaa monta puutarhahoittoon innostunutta nuorta puolelleen. Ja jos se siinä onnistuu, niin työ ei ole ollut turhaan suoritettu.

Vainö Mäntyaara.

Siveysopetuksesta.

Kirj. Oskari Mantere.

Niihin kysymyksiin, joita n. s. siveyskasvatusopissa vuosien kuluessa on vilkkaimmin pohdittu, kuuluu ennen kaikkea kysymys siveysopetuksen eli moraaliopetuksen asemasta ja tehtävästä koulusamme.

Siveysopetus on tavallaan yhtä vanha kuin nuorison kasvatuksellinen ohjaus yleensä. Aina on vanhempi polvi, kulloinkin vallinneen katsomustavan pohjalta, antanut nuoremmalle kehotuksia, neuvoja ja ohjeita siveellisesti arvokasta elämää varten, aina se on saavutettuun elämäkokemukseen perustuvalla opilla pyrkinyt valaisemaan lasten ja nuorison vastaista elämän polkua. Kukapa isä ja äiti ei olisi yrittänyt oikaista lasta, kun tämä on hairahtunut, varottanut häntä huonoista tavoista ja taipumuksista, koettanut kumota siveellisesti paheksuttavia mielipiteitä; kukapa opettaja ei olisi selittänyt oppilaalleen, tilaisuuden sattuessa, mikä määrättyssä tapauksessa on katsottava siveellisesti oikeaksi, mikä vääräksi.

Ja kuta syvemmin koulu on käsittänyt tehtävänsä, sitä tietoisemmin se on pyrkinyt opetukseen liittämään sellaisia aineksia, joilla olisi erikoinen arvo oppilaan siveellisen ajatustavan luomiselle. Täytyykin myöntää, että nykyajan kouluopetuksessa on paljon sellaista ainesta, jonka käsittely ikäänkuin itsestään tarjoaa tilaisuuden siveellisten kysymysten selvittelylle. Ajateltakoon vaan kirjallisuuden, historian ja ennen kaikkea kristinopin opetusta.

Mutta kun nykyään puhutaan siveysopetuksesta eli moraaliopetuksesta, tarkotetaan sillä jotakin muuta kuin tällaista enemmän tai vähemmän satunnaista neuvojen ja ohjeiden antoa, tarkotetaan enemmän kuin vain opetusta, joka epäitsenäisenä seuralaisena kulkee toisen aineen, esim. uskonnon, liepeissä. Siveysopetuksella nykyaikaisessa merkityksessä ymmärretään yleisesti sellaista erikoista, täysin itsenäistä nuorisonopetusta, jonka tarkoituksena on inhimillisen siveel-

lisyyskäsityksen pohjalla yhtenäisesti selvittää siveellisiä suhteita, vaikuttaa herättävästi ja lujittavasti nuorison siveellisiin harrastuksiin ja siten tehokkaalla tavalla edistää siveellisen luonteen kasvatusta.

Siveysopetuksesta puhuttaessa herää ensiksi kysymys tällaisen opetuksen tarpeellisuudesta. Voihan ajatella, että kouluopetus, joka tarkoin ottaa vaarin niistä tilaisuuksista, joita eri aineet tarjoavat siveellisen tajunnan selvittämiseksi, omantunnon herättämiseksi ja tahdon suuntaamiseksi, on riittävä ja tekee erikoisen siveysopetuksen tarpeettomaksi. Eikä olekaan harvinaista nähdä väitettävän, että puheenalainen opetus sanotusta syystä on tarpeeton.

Tämän johdosta saattaa kumminkin huomauttaa, että samoilla perusteilla voitaisiin moni tärkeä opetusaine poistaa koulujen ohjelmista. Esimerkiksi historia. Historiaahan opetetaan äidinkielen ja maantiedon, uskonnon ja oppikouluissa lisäksi vieraiden kielten kirjallisuuden yhteydessä. Mutta kukapa meidän aikanamme pitäisi tällaista historianopetusta missään suhteessa tyydyttävänä. Syvemmin katsoen on siveysopetuksen laita sama. Tosin monet asiat, jotka luonnostaan kuuluvat siveysopetuksen alaan, saattavat tulla käsittelyn alaisiksi toisilla opetustunneilla, useiden muiden aineiden yhteydessä. Mutta jos näiden asiain käsittelyyn tahdotaan saada kiinteämpää yhteyttä, sisäistä eheyttä ja koko opetukselle suurempaa kantavuutta ja tehoa, näyttää tarpeelliselta ottaa ne opetuksessa esille toistensa yhteydessä, jolloin niitä voidaan käsitellä samalta pohjalta ja määrättyä, tarkotuksen mukaista suunnitelmaa noudattaen.

Muuatta seikkaa ei liioin pidä unhottaa. Tuolla pyrkimyksellä sovittaa siveellinen arviointi mikäli mahdollista jokaiseen opetuksen kohtaan on myös heikkoutensa ja vaaransa. „Moinen alinomainen moralisoiminen saisi vain aikaan, että oppilaista sekä moraali että kaikki muut opetusaineet tuntuisivat ikäviltä. Tosin siveellinen näkökanta on korkein, jolta maailmaa ja ihmisiä voi tarkata. Mutta se ei ole ainoa, ja meidän on varottava sitä sekottamasta kaikkeen. Tilaisuuden tarjoutuessa joku huomautus, milloin se lankee asiain luonnosta, asiain, jotka ovat omansa herättämään oppilaiden siveellistä arvostelua; mutta varovasti ja määrän tietäen.“¹

Siveysopetuksen puoltajat ovat moneen kertaan esittäneet varteen otettavia näkökohtia puheenalaisen opetuksen tarpeellisuudesta, huomauttaen kuinka arveluttavaa on, että opetusala, jonka tulisi huoltaa inhimillisten pyrintöjen korkeampaa yhteyttä, jätetään pelkkien

enemmän tai vähemmän hajanaisten tiedonantojen varaan. Niinpä amerikkalainen professori John Dewey lausuu tämän johdosta: „Siveysopin tutkiminen, siveellisten suhteiden tutkiminen on sen monisäikeisen todellisuuden tutkimista, jonka jäseniä me olemme. Jos on yksi syy nuoren ihmisen tutustua mittausoppiin, fysiikkaan, latinan ja kreikkaan, niin on olemassa kaksikymmentä, jotka tekevät välttämättömäksi syventymisen niiden todellisten suhteiden olemukseen ja mieleen, joiden ymmärtämisestä hänen onnensa tai onnettomuutensa syvimmin riippuu. Tämä opetuksena on niin tärkeä, harkinta, mitä siinä vaaditaan, niin suuriarvoinen ja vaikuttava, että opetusohjelmassa muiden aineiden pitäisi mukautua siveysopin mukaan eikä päinvastoin. Ellei oppilas tällä alalla ole saanut valistusta, ei hän liioin pysty ajatuksellisesti täysin ymmärtämään historiaa ja kirjallisuutta. Aika on tuleva, jolloin kouluopintojen keskuksena on itse ihmiselämä, ja jolloin kaikki opetusaineet saavat valonsa ja merkityksensä tästä tutkimuksesta.“

Erittäin on erikoista siveysopetusta pidetty tarpeettomana siellä, missä uskonto on opetusaineena kouluissa — kuten on laita meidän maassamme ja useimmissa muissakin Euroopan maissa — koska tämä aine monen mielestä yhtä hyvin ja paremminkin täyttää ne vaatimukset, joita puheena olevallekin opetukselle on tahdottu asettaa. Uskonnon pyhittämällä siveysnormeilla vasta on korkeampi velvottava voima, ja uskonnollinen mieli yksin antaa sen sisäisen innostuksen ja lämmön, jota tällainen opetus kaipaa. Tähän nähden siveysopetus ei ainoastaan olisi tarpeeton, vaan se saattaa suorastaan tulla vaaralliseksi — sitä enemmän, jos sitä on ohjaamassa, mikä hyvinkin voi tapahtua, uskonnonvastainen eli uskonnolle vihamielinen henki. Ja ne viimein, jotka edustavat jyrkintä kantaa tässä ajatussuunnassa, selittävät suoraan, että siveellisyyttä ei ole uskonnon ulkopuolella, ja niin muodoin täytyy kaiken todellisen siveysopetuksenkin olla yhtyneenä uskonnonopetukseen: uskonnonopetus ja siveysopetus yhtyvät täydellisesti.

Tätä katsantokantaa uskonnonopetuksen asemasta ja sen suhteesta siveysopetukseen on kumminkin vastustettu niillä tahoilla, joilla on omaksuttu se periaatteellinen käsitys, että siveellisyys on saanut alkunsa uskonnosta riippumatta ja että sen vaatimukset ovat pätevät kaikista uskonkappaleista huolimatta. Uskonto on tahdottu poistaa koulujen opetusohjelmasta ja sen sijaan saada siveysopetusta, joka kaikista uskonkappaleista vapaana elimellisemmin liittyisi koulujen

¹ Prof. Fr. Jodl, Das Problem des Moralunterrichts in der Schule. 1912.

muuhun opetukseen. Radikaalilla, uskonnonopetusta vastustavalla taholla puhaltaa ilmeisesti voimakas uskonnonvastainen henki.

Näin on tämä kysymys kietoutunut vanhaan riitaan uskonnon ja siveellisyyden keskinäisestä suhteesta. Niin ei kumminkaan olisi välttämättä tarvinnut tapahtua, eikä se suinkaan ole ollut eduksi esillä olevan opetuskysymyksen ratkaisulle — voidaanpa sanoa, että se on ollut omansa hämmentämäänkin itse pääasiaa. On tosin myönnettävä, että maissa, joissa kansa jakautuu useaan eri tunnustukseen ja joissa uskonnonopetus uskonnonvapauden periaatteen vaatimuksesta on poistettu valtion kouluista, siveysopetus on tullut sen sijaan; mutta tämä ei vielä sisällä sitä, että siveysopetuksessa olisi ehdottomasti asetettava uskonnonvastaiselle kannalle enempää kuin sitäkään, että siveysopetuksen ohjelmaan ottaminen tietäisi ehdottomasti uskonnonopetuksen hävittämistä kouluista. Saattaahan ajatella asiaa niinkin, että siveysopetus, tärkeissä kohdissa täydentäen uskonnonopetusta, saa sijansa viimeksi mainitun rinnalla itsenäisenä opetusaineena. Tälle ajatukselle Fr. W. Foerster, joka uskonnonopetukselle antaa suuren merkityksen — vaikka onkin sitä mieltä, ettei sitä uskonnonvapauden takia voida ajan pitkään pysyttää pakollisena aineena valtion kouluissa — antaa „Nuorison Kasvatus“ (Jugendlehre) kirjassaan ilmaisun seuraavin sanoin: „Eikö uskonnonopetus ole riittävä? Kun vastaan tähän kysymykseen kieltämällä, en tee sitä siitä syystä, että katsoisin uudenaikaisen siveysopin muka sivuuttaneen uskonnon ja kristinopin, jotka pitäisi niin pian kuin mahdollista poistaa kasvatukselta. Kaiken väärinymmärryksen varalta huomautan erityisen painokkaasti kunnioittavani mitä syvimmin kristinuskon ehtymätöntä siveellisesti sivistävää voimaa. Mutta siveyskasvatusopin kannalta katsoen olisi kumminkin erehdyttävää luulla, että uskonnonopetus luonteensa mukaisesti saisi riittävää tilaa siveellisten elämänkysymysten perusteelliselle ja yhtenäiselle käsittelylle.“

Foerster osuu epäilemättä asian ytimeen. Uskonnonopetuksella on oma erikoinen tarkotuseränsä. Sitä tavotellessaan se tulee pakostakin syrjäyttäneeksi paljon siveysopetukselle tärkeätä ja olennaista — niin likelle kuin se toisin kohdin saattaakin lähettä siveysopetuksen alaa. Opetuksen dogmaattinen aines, sen tunnustuksellisuus tekee myös vaikeaksi täysin vapaan suhtautumisen esille tuleviin kysymyksiin. Siveysopetus sitävastoin luonteensa mukaisesti ottaa selvittääkseen puhtaasti eettisten näkökohtain valossa elämän erilaiset pulmat, suhteet ja vaikeudet, sille ei minkään inhimillisen tarvitse jäädä vieraaksi. Siten se saattaa herättää syvää vastakaikua sielläkin, mistä uskonnonopetus kimpoaa takaisin kuin nuoli teräs-

panssarista, se voi hedelmöittää maan, vieläpä muokata sitä uskonnollistenkin aatteiden kylvölle. Sillä tunnettuahan on, että monilla tahoilla uskonnonopetusta kohdellaan ilmeisellä kylmyydellä. Näissä piireissä erittäinkin puheena olevalla eettillisellä opetuksella olisi mitä tärkein tehtävä korkeamman henkisen maailmankatsomuksen synnyttäjänä. Siveysopetus liittyy myös likeltä ja luonnollisesti muuhun opetukseen, jota se kumminkin mitä tärkeimmässä kohden täydentää ja jolle se pyrkii antamaan ikäänkuin korkeamman yhteyden — aivan niinkuin Ranskan siveysopetuksesta „julkisessa ohjelmassa“ v:lta 1882 sanotaan: „Siveysopetuksen tarkoituksena on täydentää ja yhdistää, kohottaa ja jalostaa koulun muita opetusaineita. Toisten aineiden kehittäessä erikoiskykyjä ja hyödyllisiä taitoja tämä opetus pyrkii kasvattamaan ihmistä ihmisessä, s. o. hänen sydäntänsä, älyänsä, omaatuntoansa. Oppilaan varustaminen selvillä käsitteillä ja viislauslauselmilla ei riitä; hänen sydämessään täytyy herätä rehellisiä voimakkaita tunteita, jotta hän myöhemmin elämässä pystyisi hallitsemaan halujaan ja intohimojaan. Opettajan ei ole koristeltava oppilaan muistia, hänen tulee koskettaa hänen sieluaan.“

Siveysopetusta on usein myös vastustettu huomauttamalla, että se niissä maissa — eritoten Ranskassa —, joissa se jonkun aikaa on kuulunut koulujen ohjelmiin, ei ole johtanut suotuisiin tuloksiin. Rikollisuus yhteiskunnassa, vieläpä kasvavan nuorisonkin keskuudessa, on vuosi vuodelta vain lisääntynyt, mistään siveellisen elämän kohoamisesta ei voida puhuakaan. Ne toiveet, joita siveysopetukseen on pantu, eivät ole toteutuneet, ja sopii kysyä, onko toivoakaan niiden toteutumisesta.

Tämän johdosta on syytä ennen kaikkea huomauttaa, että, mikäli koulu ja sen huoltama nuorison kasvatus tehdään vastuulliseksi sattuvista rikoksista ja siveellistä turmeltuneisuutta osottavista elämänilmiöistä, sama tuomio lankee niin toisen kuin toisenkin maan nuorisonopetukselle. Kaikkiallahan valitetaan yhtä äänekkäästi kansanelämän moraalista alenemista: yhtä hyvin niissä maissa, joissa uskonto on vakinaisena opetusaineena kouluissa kuin niissä, joissa sitä ei opeteta, vaan siveysopetus on astunut sen tilalle. Korkeintaan voisi siis väittää, ettei siveysopetukseen ole kyennyt asiaa auttamaan, kansan siveellistä tasoa kohottamaan, estämään rikollisuuden lisääntymistä. Mutta onko tämäkään moite täysin oikeutettu? Tulee muistaa, että puheenalainen opetus on perin nuori, joten sen vaikutuksia on toistaiseksi vaikea arvioida. Ranskassa se pantiin alulle v. 1882. Muissa maissa, kuten Hollannissa ja Italiassa, jossa

siveysopetus valtion kouluissa niinkään on tullut uskonnonopetuksen tilalle, se on vieläkin myöhäsyntyisempi. Toisissa taas, kuten Englannissa, Yhdysvalloissa ja Sveitsissä, tämä opetus on oikeastaan vasta kokeilujen asteella. Kun näin on asian laita ja kun ottaa huomioon, että tällaisen opetuksen onnistuminen edellyttää aivan erikoisen perusteellista opettajain valmistusta, on mielestäni ennen-aikaista langettaa siveysopetuksesta kokemuksen perustuksella varmaa arvostelua suuntaan enempää kuin toiseenkaan.

Yhdestä asiasta vain ei mielestäni saata olla olemassa muuta kuin yksi mieli: aikamme elämä, joka varhain, usein jo lapsuusiällä, panee ihmisen pahimmillekin siveellisille vaaroille alttiiksi, ja joka mutkikkaine oloineen vaatii itsekultakin entistä terävämpää siveellistäkin huomio- ja arvostelukykä, moraalista ryhdistä puhumattakaan, kehottaa kehottamalla harkitsemaan, voisiko kasvatusta tehokkaammin kuin mitä tähän asti on tapahtunut varustaa nuorisoa kestävämmän vaarat ja houkutukset. Ja mitä sanottaneenkin, mitä huomautuksia tehtäneenkin tähänastista siveysopetusta vastaan — erittäin siinä muodossa kuin sitä on opetettu Ranskan kouluissa —, niin näyttää siltä, ettei olisi syytä ilman muuta hyljätä sitäkään apua, jonka se kasvattajalle tarjoo.

Tosin vallan äskettäin, vieläpä sellaisessa tilaisuudessa kuin Haagin kansainvälisessä siveyskasvatusopillisessa kongressissa, muuan esitelmänpitäjä lausui varottavat sanansa: Nur keinen Moralunterricht! (Ei mitenkään siveysopetusta!). Ja myönnettävä on, ettei aikamme nuorison siveellistä kasvatusta ole rakennettava etupäässä eikä yksinomaan tämänkään uuden opetuksen varaan. Sellaista ajatusta ei kukaan tietääkseni ole lausunutkaan. Mutta sen siveysopetuksen puoltajat ovat useaan kertaan sanoneet, että metodiltaan oikealla siveysopetuksella sittenkin täytyy olla merkityksensä nuoren polven kasvatuksessa.

Sanotaan: moraalialia ei voida opettaa. Yhtä vähän kuin ihminen oppii uimaan tai ratsastamaan tutustumalla näiden taitojen teoriaan, yhtä vähän hän tulee siveelliseksi oppimalla siveyssääntöjä. Toiseen niinkuin toiseenkin vaaditaan harjoitusta.

Niin paljon kuin tämä katsantokanta ansaitseekin huomiota — ja aikamme käytännöllisen kasvatuksen pitäisi entistä utterammin etsiä ja hyväksyä käyttäen kaikki mahdolliset tilaisuudet siveellisten voimain harjoitukseen —, niin se kumminkin helposti saa unohtamaan, että teorialla, perusteellisella tiedollakin on osuutensa taidon saavuttamisessa. Tuntuu kuin Börner olisi oikeassa kirjottaessaan: „Kaikilla elämänoilla tapahtuu edistys siten, että rakennetaan var-

haisempien sukupolvien kokemusten ja saavutusten pohjalle, että nuorempi sukupolvi käyttää hyväkseen ja kartuttaa näitä kokemuksia. Jos näin kaikkialla on asian laita, niin miksi siveellinen elämä tekisi siitä poikkeuksen, miksi siinä jokaisen pitäisi alkaa alusta päätyäkseen lakeihin ja normeihin, jotka vuosituhansien kuluessa ovat osottautuneet oikeiksi, käyttökelpoisiksi? Sitähän ei toki kukaan tahtone tosissaan väittää! Näin ollen tunnustanee jokainen asian ymmärtävä suoranaisten siveellisen opetuksen hyödyttävän luonteenkasvatusta.“¹

Kuta mutkikkaammiksi yksilön elämänsuhteet muodostuvat, kuta väkevämmiksi häntä kiehtovat houkutukset, sitä vaikeammaksi hänelle käy siveellisesti pätevän näkökannan löytäminen toiminnalleen ja sitä tärkeämpää on, että opetus monipuolisesti ja perusteellisesti, oman aikamme olojen pohjalla, antaa opastusta noiden näkökohtien löytämiseen. Silloin estyy ainakin ihminen, jolla on hyvä tarkoitus ja hyvä tahto, eksymästä siveellisesti arvottomiin tai paheksuttaviin tekoihin. Ja eikö vasta sellainen teko ansaitsekin korkeammassa mielessä siveellisen teon nimeä, joka tapahtuu itsenäisestä päätöksestä, harkinnan jälkeen?

Oikean siveellisen käsitystavan luominen ei näin muodoin ole vähäsyttävä tehtävä. Mutta siinä tarkoituksenmukainen siveysopetus varmaan paljonkin saisi aikaan.

Mutta voimmeko astua askeleen edemmäksi ja väittää, että siveysopetus, jos siinä noudatetaan oikeata menetelmää, saattaa vaikuttaa herättävästi oppilaan omaantuntoon, antaa aihetta tekoihin ja tottumuksiin, jotka sitten lujittavat hänessä siveellisen tahdon ja luonteen.

Tällaista vaikutusta tuskin voi odottaa abstraktisesta siveysopin tutkimuksesta tai sellaisesta moraaliopetuksesta, jommoista näihin asti esim. Ranskan kouluissa on annettu. Veretön abstraktinen siveyssääntöjen päähän pönttääminen on moraalille sivistykselle jotenkin hyödytöntä. Se ei ole muuta kuin moraalista katkismusopetusta, jonka nimen muuten Kant sille aikanaan antoi.

Mutta viime aikoina, samalla kuin ranskalaista siveysopetusta on ankarasti moitittu mainitusta abstraktisuudesta, on kehitetty uutta konkreettisempaa, verekkäämpää menetelmää tässä opetuksessa noudatettavaksi. Amerikkalaiset ja englantilaiset kirjailijat ovat asiaa pohtineet, mutta varsinkin Fr. W. Foerster on perusteellisissa tutkimuksissaan osottanut uuden menetelmän sekä tarpeelliseksi että

¹ Wilhelm Börner, Charakterbildung der Kinder. 1914.

mahdolliseksi. Hänen pääteoksensa „Nuorison kasvatus“, joka parhaiten ilmestyy kieleemme käännettynä, esittää tämän uuden menetelmän perusteet ja käytännön.

Pääerotus „vanhan“ ja „uuden“ metodin välillä on epäilemättä itse opetuksen lähtökohdassa. Kun edellisessä on lähdetty yleisistä abstraktisista siveyssäännöistä, käskyistä ja kielloista, niin uuden menetelmän kannattajat esittävät lähtökohdaksi sitä, mikä on lasta liikinnä, hänen omia ulkoisia ja sisäisiä kokemuksiaan, hänen suhteitaan häntä ympäröiviin ihmisiin, niitä vaikeuksia ja vaaroja, jotka häntä jo elämässä kohtaavat kuin myös hänen tunne- ja vaistoeloaan sekä luontaista pyrkimystään sisäiseen vapauteen ja onneen. Deduktiivisen metodin sijasta on noudatettava induktiivista. Sitä rikasta ainevarastoa käyttämällä, jonka lasta ympäröivä elämä tarjoaa, on vähän vähällä, hitaasti, mutta varmasti, kohouduttava yleviin siveyssääntöihin, noihin elämää hallitseviin, elämää kannattaviin. Silloin ne painuvat syvälle oppilaan mieleen, hän ymmärtää, etteivät ne olekaan vieraita, ulkoa tulevia, ulkonaisen auktoriteetin esittämiä vaatimuksia, ne joutuvat elämän omasta sisäisestä välttämättömyydestä.

Foerster vertaa¹ sattuvasti tätä muutosta siihen kehitykseen, joka äskettäin on tapahtunut luonnonhistorian opetuksessa. Siinä oli aiemmin vallalla menetelmä, jonka mukaan luonto esitettiin eräänlaiseksi jättiläismuseoksi, jossa luonnonesineet ovat sijoitetut järjestettyihin riveihin, kullakin oma siisti nimilippunsa. Luonnontuntemuksen tarkoituksena oli sen mukaan erottaa nuo yksityiset esineet toisistaan ja antaa niille nimi. Opetuksen tärkein tehtävä oli kasvien jaottelu ja tuntomerkkien luetteleminen. Tätä menetelmää on joskus nimitetty „morfologiseksi“. Se on nyt syrjäytetty ottamalla käytäntöön „biologinen“ opetusmenetelmä, joka tuo luonnonopetukseen kehityksen ja elävän vuorovaikutuksen ajatuksen, kuvaillen kutakin esinettä sen yhteydessä kokonaiselämän kanssa. Elintoiminat tulevat jäykän olemisen sijasta keskustaksi.

Siveysopetus on tähän asti ollut „morfologisella“ kannalla, mutta se on saatava „biologiseksi“. Juuri „Nuorison kasvatus“ on oivallisen opastuksena siihen.

Kun tämä opetusmenetelmän uudistus on tapahtunut, silloin varmaan siveysopetus on osaltansa tukeva kasvatuksen pyrintöä vaikuttaa kohottavasti nuoren polven siveelliseen muodostukseen. Se on voittava sen vaikeuden, josta Schopenhauer huomauttaa lausueksaan, että moraalien saarnaaminen on helppoa, moraalien perustelu vaikeata.

¹ „Nuorison kasvatus“ s. 237.

Georg Kerschensteiner.

Eräs „työkoulun“ uranuurtaja.

Kirj. Arvi Sipola.

Saksassa on München nykyään muodostunut sellaiseksi koulu-kaupungiksi, joka vetää erityistä huomiota puoleensa. Sinne suuntaavat kuuntelijat matkansa nähdäkseen aikansa uusimpia saavutuksia ja sen kouluoloista kirjoitetaan paljon.

Näin ei ollut laita vielä parikymmentä vuotta sitten. Silloin ei München tarjonnut kasvatusalalla työskentelijöille mitään erityistä. Vasta viime aikoina se on kohonnut tuohon huomattavaan asemaan. Ja tämä kaikki on etupäässä kouluneuvos Georg Kerschensteinerin ansio.

Jos lähtisi seuraamaan tämän viime vuonna 60 vuotta täyttäneen koulumiehen toimintaa, niin tarjoaisi sekä hänen kirjallinen tuotantonsa että käytännöllinen koulutyönsä ainesta laajaankin tutkielmaan. Niin monipuolisia hänen harrastuksensa ovat olleet. Mainita sopii erikoistutkimukset piirustuksen ja luonnontieteiden opetuksesta. Mutta nämä eivät ole Kerschensteinerin merkillisimmät työt. Ansiokkaimpana hän esiintyy itsenäisenä kasvatusopillisena ajattelijana ja aatteidensa käytännöllisenä toteuttajana.

Hänen mielestään kaikki kasvatus on luonteenkehitystä. Mikä ei ole omiansa jalostamaan ihmisluontoa, se ei ansaitse kasvatuksen nimeä. Tältä kannalta lähtien hän on ottanut luonteen sielutieteen erikoisen tutkimuksensa esineeksi. Onhan asiasta tosin ennenkin kirjoitettu, mutta Kerschensteinerin mielestä useimmat käsittelevät vain luonteen muodollista puolta. Syvempi tutkimus on jäänyt tekemättä. Ei ole otettu selkoa niistä voimista ja taipumuksista, jotka ovat siveellisen luonteen perustana eikä siitä, miten näitä voimia on kehitettävä.

Kerschensteiner tahtoo siis selitellä luonteen sisäisiä ominaisuuksia. Hän todistelee, että tuo tavallisesti varmaksi tahtomisen suunnaksi määritelty psyko-fyysillinen luonne on kokous useista aineksista. Ensinkin siihen kuuluvat vaistot, vietit ja tuntemukset, jotka muodostavat „biologisen luonteen.“ Lisäksi voidaan sen sisällössä erottaa puhtaasti sielullisia voimia, jotka kuuluvat „intelligibileen luonteeseen.“ Näiden kaikkien yhteissummaksi on individualiteetti eli yksilöllisyys.

Etupäässä „intelligiblistä luonnetta“ voidaan kasvattaa ja kehit-